

COVID-19 SALGINININ KADINLARDA EŞ UYUMU VE CİNSEL YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC ON WOMEN'S DYADIC ADJUSTMENT AND SEXUAL QUALITY OF LIFE

Nilay GÖKBULUT¹, Zeynep BAL², Tuba UÇAR²

ÖZET

AMAÇ: Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgınının kadınlarda eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesine etkisini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM: İnternet tabanlı kesitsel tipte olan bu çalışma, web tabanlı bir çevrimiçi anket kullanılarak yürütüldü. Araştırmada anket formları 15 Haziran-15 Ağustos 2020 tarihleri arasında sosyal medya aracılığıyla 386 kadına uygulandı. Anket formunda kadınların sosyodemografik özellikleri, COVID-19 salgınında cinselliğe ilişkin bilgileri içeren sorular, Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ) ve Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın (CYKÖ-K) yer aldı.

BULGULAR: Kadınların %73,8'i COVID-19 salgınında eş ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini, %71,8'i cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini belirtti. Eş ilişkisi ve cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların YÇUÖ toplam, Uzlaşım ve Görüş Birliği alt boyutları puan ortalamalarının, eş ilişkisi ve cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0.05$). Aynı zamanda, eş ilişkisi ve cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların CYKÖ-K puan ortalamasının, eş ilişkisi ve cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p<0,05$).

SONUÇ: Elde edilen bulgular, COVID-19 salgınında kadınlarda eş ilişkisi ve cinsel yaşamın olumsuz etkilendiği; olumsuz etkilenenlerin de eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesinin daha düşük olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, eş ilişkisi, cinsel yaşam, ebelik

ABSTRACT

AIM: This study aim to examine the impact of the COVID-19 epidemic on dyadic adjustment and the quality of sexual life of women.

MATERIAL AND METHOD: This web-based cross-sectional study was conducted using a web-based online questionnaire. The questionnaires designed for the study were filled out by 386 women between June 15 and August 15, 2020 via the medium of social media. The questionnaires contained questions about the sociodemographic background of women and sexuality during the COVID-19 epidemic using the the Revised Dyadic Relations Scale (DRS) and the Sexual Quality of Life Questionnaire for Females (SQLQ-F).

RESULTS: 73.8% of women stated that their spousal relations had not been affected negatively during the COVID-19 epidemic, while 71.8% of the respondents reported no deterioration in their sexual life. The study found that women who stated that their relationship with their spouses and their sexual life suffered had lower mean scores on the sub-dimensions of DRS, Reconciliation and Consensus than women stating that their relationships with their spouses and their sexual life had not been affected, and the difference between the groups was statistically significant ($p<0.05$). Also, it was established that women who stated that their relationship with their spouses and their sexual life had been negatively affected had a lower mean SQLQ-F score than women stating that their relationship with their spouses and their sexual life had not been affected and the difference between the groups was statistically significant ($p <0.05$).

CONCLUSION: The findings show that the dyadic adjustment and sexual life in women were not adversely affected in the COVID-19 epidemic; It was also determined that those who were adversely affected had lower dyadic adjustment and sexual quality of life.

Keywords: COVID-19, spousal relationship, sex life, midwifery

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Çankırı, Türkiye

² İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted : Mayıs 2021 / May 2021

Kabul Tarihi / Accepted : Aralık 2021 / December 2021

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Nilay GÖKBULUT

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Çankırı, Türkiye

Phone: +90 376 213 17 02

E-posta: ngokbulut@karatekin.edu.tr

Yazar Bilgileri / Author Information:

Nilay GÖKBULUT (ORCID: 0000-0003-1889-7285),

Zeynep BAL (ORCID: 0000-0003-3224-0511)

E-posta: zeynepp_ball@hotmail.com,

Tuba UÇAR (ORCID: 0000-0002-4450-6826)

E-posta: tuba.ucar@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Evlilik kavramı oldukça geniş bir kavram olmakla birlikte farklı kültürel yapılarda gelenek haline gelmiş ve resmi olarak kabul edilmiş birliktelik durumu olarak tanımlanmaktadır (1,2). Evlilik sonucu oluşan aile, toplumlarda sahip olduğu anlam ve önemiyle ulusların temel yapısını oluşturmaktadır (1). Evlilik uyumu veya çatışmaları etkili bir biçimde çözmelerine veya kaçmalarına müsaade eden böylelikle evliliklerinden ve birbirlerinden doyum sağlayan eşlerin uyumu şeklinde tanımlanmaktadır (3). Çift ilişkilerinde cinsellik oldukça önemli bir kavramdır. Cinsel yaşam kalitesi, kişinin cinsel yaşamından memnuniyet derecesini ifade etmektedir (4). Cinsellik kadın ve erkek arasındaki bağı güçlendiren, sıcaklık, sevgi ve samimiyeti arttıran önemli bir etkidir. Cinsel ilişki sırasındaki mutluluğu, ilişkinin sıklık, kalite, yer ve zamanı doğrudan etkiler (5).

COVID-19 salgını, 2019 yılında başlayarak Dünya geneline yayılmış ve insanların yaşamlarında birçok değişiklik ve farklılığın oluşmasına neden olmuştur (6). Damlacık ve kontamine olmuş yüzeylere temas gibi birçok bulaşma riskleri nedeniyle virüs ciddi tedbirlerin alınması gereken bir hastalık türü olmuştur. Bulaşma riskini en aza indirebilmek için insanlar arasında sosyal mesafe koyulması gerekmiştir. Sosyal mesafe eş ilişkilerini dolayısıyla da cinsel aktiviteyi de etkilemiştir. Eşlerden birinde virüsün varlığı, öpüşme, fiziksel dokunma gibi yakın temaslar sonucu bulaşma ihtimaline karşı cinsel isteksizlikle birlikte cinsel aktivite sıklığında da azalma görülebilmektedir (7,8,9).

Evlilik çiftlerin biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması bakımından oldukça önemlidir. Sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar dikkate alınırken eşlerin karşılıklı sevgi, saygı, güven ve birlik içerisinde olarak aile kurumuna verdikleri önemi sağlamlaştırıp aidiyet duygularının gelişmesine katkı sağlamaktadır (10). Cinsel arzuyu doyurma biyolojik bir gereksinimdir (10) ve yapılan çalışmalar da cinsel uyumun eş uyumunu pozitif yönde etkilediğini (5,10,11) ve evlilik uyumları düşük olan kişilerin cinsel doyumlarının az olduğu (12,13) bildirilmiştir. Yapılan çalışmalarda COVID-19 salgınının cinsel aktivite, sıklık ve sayısının önemli ölçüde azaldığını göstermekle birlikte pek çok çalışmada eş ilişkilerinin ve cinsel yaşamın etkilenmediği bildirilmiştir (14,15,16,17).

COVID-19 salgını sürecinde karantina kapsamında alınan önlemlerin insanlarda önemli psikolojik problemlerin yaşanarak hem evlilik içi eş ilişkilerini hem de cinsel yaşam kalitesini olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür. Bu düşünceden hareketle bu çalışmada; COVID-19 salgınının eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Elde edilecek bulguların literatüre katkı sağlaması pandemi gibi olumsuz durumlarda kadınların cinsel yaşam kalitesinin değerlendirilmesinin önemi konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı: COVID-19 salgınının kadınlarda eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesine etkisini incelemektir. Bu çalışmada şu sorulara cevap arandı:

1. COVID-19 salgını çift uyumunu olumsuz etkiler mi?
2. COVID-19 salgını cinsel yaşam kalitesini olumsuz etkiler mi?

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma internet tabanlı kesitsel bir çalışmadır. Araştırma sosyal medya (Facebook Messenger, Instagram gibi) aracılığıyla web tabanlı bir çevrimiçi anket kullanılarak yürütüldü. Google Forms platformu aracılığı ile hazırlanan anketin bağlantısı, sosyal medyada yer alan kadın grupları ile paylaşıldı. Online anketin başlangıç sayfasında araştırma hakkında bilgi ve çalışmaya katılmaya onam formu yer aldı. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında OpenEpi, versiyon 3, genel kullanıma açık istatistik yazılımı kullanıldı (18). Power analizi yapıldığında örneklem büyüklüğü, %5 yanılğı düzeyi, %95 güven aralığında ve %80 güç ile en az 384 olarak hesaplandı. Online anketleri 447 kadın cevapladı. Anketin tüm sorularını yanıtlamayanlar (n=58) ve bilinen herhangi bir psikiyatrik hastalığı olanlar (n=3) çalışma dışı bırakıldı (**Şekil 1**). Dahil etme kriterlerini karşılayan toplam 386 katılımcı istatistiksel analize dahil edildi.

Araştırmaya Alınma Kriterleri:

- 18 yaş ve üzerinde olanlar

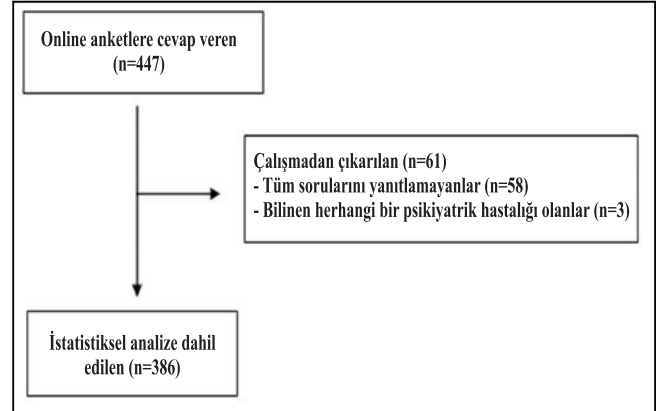
-Cinsel yönden aktif evli kadınlar

Araştırmadan Dışlanma Kriterleri:

- Evli olmayanlar

- Fiziksel ve/veya psikolojik hastalık öyküsü olan ve herhangi bir psikiyatrik ilaç kullananlar

-Anket sorularını eksik yanıtlayanlar

Şekil 1. Araştırma akış şeması

Veri Toplama Araçları

Veriler 15 Haziran - 15 Ağustos 2020 tarihleri arasında online anket ile toplandı. Online anketin ilk sayfasında çalışma hakkında bilgi verildi. Araştırmacılar kadınların sosyodemografik özelliklerini (yaş, eş yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu gibi) ve COVID-19 salgınında cinselliğe ilişkin bilgilerini içeren (COVID-19 öyküsü, COVID-19 temas öyküsü, pandemide cinsel birlikteliğe yönelik sorular gibi) bir soru formu oluşturdu (19,20). Ayrıca kadınlara COVID-19 salgınında cinsellik ile ilgili şu sorular soruldu: "COVID-19 salgınında eşinizle ilişkilerinizin olumsuz etkilendiğini düşünüyor musunuz?"

“COVID-19 salgınında eşinizle cinsel yaşamınızın olumsuz etkilendiğini düşünüyor musunuz?”. Kadınlar bu sorulara “evet veya hayır” olarak cevap verdi.

Kadınların eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesi ise Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ) ve Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın (CYKÖ-K) ile değerlendirildi.

Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ)

Spanier (21) tarafından geliştirilen ölçek, Busby ve ark. (22) tarafından yeniden düzenlenerek, Gündoğdu (23) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış 14 maddelik son halidir. Ölçek, evlilik ya da benzer ikili ilişkilerde, evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Üç alt boyutu bulunan ölçeğin alt boyutları: Doyum, Uzlaşım, Görüş Birliği şeklindedir. YÇUÖ'nin Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı toplam puan, doyum, uzlaşım, görüş birliği alt ölçekleri için sırasıyla 0,87, 0,80, 0,80, 0,74'dir. Beşli Likert tipinde olan ölçekten alınabilecek en yüksek puan 70 puandır. Ölçekten ve alt boyutlarından alınan puanların artması ilişki kalitesinin arttığını gösterir (24). Bu çalışmada ölçeğin toplam puan, doyum, uzlaşım, görüş birliği alt boyutları için hesaplanan Cronbach's alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,71, 0,70, 0,88, 0,70'dir.

Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın (CYKÖ-K)

Symonds ve ark. (25) tarafından geliştirilen ölçek, Tuğut ve Gölbaşı (26) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek katılımcıların kendi başlarına doldurabilecekleri 18 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların soruları son dört haftalık cinsel hayatlarını göz önüne alarak cevaplamaları istenmektedir. Ölçeğin her maddesi 1 ve 6 puan arasında (1=Tamamen katılıyorum, 6=Hiç katılmıyorum) değerlendirilir. Bu şekilde ölçekten alınabilecek toplam puan 18 ila 108 arasında olacaktır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması cinsel yaşam kalitesinin iyi olması anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı 0,83 bulunmuştur (26). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programında değerlendirildi. Tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma olarak verildi. Grup karşılaştırmalarında kategorik veriler için ki-kare testi, sürekli verilerde normal dağılım sağlayan ikili gruplarda bağımsız gruplarda t testi, ikiden çok grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi; normal dağılım göstermeyen ikili gruplarda Mann-Whitney U testi, ikiden çok grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak belirlendi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve bilimsel kurul onayı (Karar No:2020/787) ve Sağlık Bakanlığı'ndan 2020-06-07T16_00_58 form adı ile onay alındı. Katılımcılara online anketin ilk safasında araştırmaya katılmak isteyip

istemedikleri sorularak bilgilendirilmiş onam alındı.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan 386 kadının verileri değerlendirildi. Kadınların %67,6'sı 19-34 yaş grubu aralığında, eşin yaşının da %51,8'i 22-34 yaş grubu aralığında olup, %57,8'i üniversite mezunu, eşin eğitim durumunun %57,5'i üniversite mezunu, %60,1'i çalışıyor, %91,7'sinin eşi çalışıyor, %61,7'sinin gelirinin giderine denk olduğu belirlendi (Tablo 1).

Bu çalışmada kadınların %73,8'i (n=285) COVID-19 salgınında eş ilişkilerinin olumsuz etkilenmediğini, %26,2'si (n=101) eş ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini ifade etti. Kadınların, COVID-19 salgınında eş ilişkilerinin olumsuz etkilenme durumlarına göre bazı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 2'de verildi.

Eş ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların YÇUÖ toplam, Uzlaşım ve Görüş Birliği alt boyutları puan ortalamalarının, eş ilişkilerinin olumsuz etkilenmediğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Aynı zamanda, eş ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların CYKÖ-K puan ortalamalarının, eş ilişkilerinin olumsuz etkilenmediğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p < 0,05$) (Tablo 2).

Kendisi ve eşi ilköğretim mezunu olanların, geliri giderine denk/fazla olanların COVID-19 salgınında eş ilişkilerinin olumsuz etkilenme oranlarının daha yüksek olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Kadınların eş ilişkilerinin olumsuz etkilenmesinin yaş, eş yaşı, kendisi ve eşinin çalışma durumu ve evlilik süresine göre değişmediği gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p > 0,05$) (Tablo 2).

Bu çalışmada kadınların %71,8'i (n=277) COVID-19 salgınında cinsel yaşamının olumsuz etkilenmediğini, %28,2'si (n=109) cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade etti. Kadınların COVID-19 salgınında cinsel yaşamının olumsuz etkilenme durumlarına göre bazı özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 3'te verildi. Cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların YÇUÖ toplam, Uzlaşım ve Görüş Birliği alt boyutları puan ortalamalarının, cinsel yaşamının olumsuz etkilenmediğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Aynı zamanda, cinsel yaşamının olumsuz etkilendiğini ifade eden kadınların CYKÖ-K puan ortalamalarının, cinsel yaşamının olumsuz etkilenmediğini ifade eden kadınlardan daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p < 0,05$) (Tablo 3).

İlköğretim mezunu olanların, geliri giderine denk/fazla olanların COVID-19 salgınında cinsel yaşamının olumsuz etkilenme oranlarının daha yüksek olduğu belirlendi ($p < 0,05$).

Tablo 1. Kadınların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=386)

Değişkenler	n	%
Yaş (yıl)		
19-34	261	67,6
≥ 35	125	32,4
Eşin yaşı (yıl)		
22-34	200	51,8
≥ 35	186	48,2
Eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	51	13,2
Ortaöğretim mezunu	65	16,8
Üniversite mezunu	223	57,8
Lisansüstü	47	12,2
Eşin eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	43	11,1
Ortaöğretim mezunu	81	21,0
Üniversite mezunu	222	57,5
Lisansüstü mezun	40	10,4
Çalışma durumu		
Çalışıyor	232	60,1
Çalışmıyor	154	39,9
Eşin çalışma durumu		
Çalışıyor	354	91,7
Çalışmıyor	32	8,3
Gelir durumu		
Gelir giderden az	148	38,3
Gelir gidere denk/fazla	238	61,7

Tablo 2. Kadınların COVID-19 pandemisinde eş ilişkilerinin olumsuz etkilenme durumlarına göre bazı özelliklerinin karşılaştırılması (n=386)

Değişkenler	Eş ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi		Test değeri	p değeri
	Evret (n=101) Ort±SS	Hayır (n=285) Ort±SS		
YCUÖ Toplam	44,29±7,14	45,93±6,41	t=-2,137	p=0,033
YCUÖ Doyum	13,80±2,56	13,72±2,24	t=0,267	p=0,789
YCUÖ Uzlaşım	22,07±5,77	23,63±4,88	t=-2,424	p=0,017
YCUÖ Görüş Birliği	13,60±4,49	14,70±3,81	t=-2,198	p=0,029
CYKÖ-K toplam	83,13±20,15	88,50±18,13	t=-2,359	p=0,020
	n (%)	n (%)		
Yaş (yıl)				
19-34	66 (25,3)	195 (74,7)	x ² =0,322	p=0,570
≥ 35	35 (28,0)	90 (72,0)		
Eşin yaşı (yıl)				
22-34	46 (23,0)	154 (77,0)	x ² =2,153	p=0,142
≥ 35	55 (29,6)	131 (70,4)		
Eğitim durumu				
İlköğretim	21 (41,2)	30 (58,8)		
Ortaöğretim	21 (32,3)	44 (67,7)	x ² =9,889	p=0,020
Üniversite	48 (21,5)	175 (78,5)		
Lisansüstü	11 (23,4)	36 (76,6)		
Eşin eğitim durumu				
İlköğretim	23 (53,5)	20 (46,5)		
Ortaöğretim	17 (21,0)	64 (79,0)	x ² =19,131	p=0,000
Üniversite	53 (23,9)	169 (76,1)		
Lisansüstü	8 (20,0)	32 (80,0)		
Çalışma durumu				
Çalışıyor	64 (27,6)	168 (72,4)	x ² =0,607	p=0,436
Çalışmıyor	37 (24,0)	117 (76,0)		
Eşin çalışma durumu				
Çalışıyor	95 (26,8)	259 (73,2)	x ² =0,993	p=0,319
Çalışmıyor	6 (18,8)	26 (81,3)		
Gelir durumu				
Gelir giderden az	26 (17,6)	122 (82,4)	x ² =9,185	p=0,002
Gelir gidere denk/fazla	75 (31,5)	163 (68,5)		
Evlilik yılı				
1-5	37 (21,6)	134 (78,4)		
6-10	28 (28,6)	70 (71,4)	x ² =3,392	p=0,183
≥ 11	36 (30,8)	81 (69,2)		

SS: Standart Sapma YCUÖ: Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği CYKÖ-K: Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği Kadın Versiyonu

Kadınlara cinsel yaşamının olumsuz etkilenmesinin yaş, eş yaşı, eşin eğitim düzeyi, kendisi ve eşinin çalışma durumu ve evlilik süresine göre değişmediği gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4'te kadınların COVID-19 salgını ile ilgili değişkenlere göre YÇUÖ ve CYKÖ-K puan ortalamaları karşılaştırıldı. COVID-19 salgınından dolayı cinsel bir-

likte bulunmak isteyenlerin CYKÖ-K'den aldıkları puan ortalamaları cinsel birliktelikte bulunmak istemeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0,05$). Kadınların YÇUÖ ve CYKÖ-K puan ortalamalarının COVID-19 öyküsü ve teması, pandemi cinsellik hakkında bilgi alma ve pandemi eşin cinsel ilişkide bulunmak istememesi değişkenlerine göre değişmediği gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlendi ($p>0,05$) (Tablo 4).

Tablo 3. Kadınların COVID-19 pandemisinde cinsel yaşamının olumsuz etkilenme durumlarına göre bazı özelliklerinin karşılaştırılması (n=386)

Değişkenler	Cinsel yaşamın olumsuz etkilenmesi		Test değeri	p değeri
	Evet (n=109)	Hayır (n=277)		
	Ort±SS	Ort±SS		
YÇUÖ Toplam	43,86±6,93	46,15±6,42	t=-3,081	0,002
YÇUÖ Doyum	13,53±2,49	13,83±2,25	t=-1,148	0,252
YÇUÖ Uzlaşım	21,89±5,40	23,75±4,98	t=-3,213	0,001
YÇUÖ Görüş Birliği	13,69±4,28	14,70±3,89	t=-2,213	0,027
CYKÖ-K toplam	83,88±18,81	88,36±18,68	t=-2,114	0,035
	n (%)	n (%)		
Yaş (yıl)				
19-34	72 (27,6)	189 (72,4)	$\chi^2=0,169$	0,681
≥ 35	37 (29,6)	88 (70,4)		
Eşin yaşı (yıl)				
22-34	48 (24,0)	152 (76,0)	$\chi^2=3,679$	0,055
≥ 35	61 (32,8)	125 (67,2)		
Eğitim durumu				
İlköğretim	23 (45,1)	28 (54,9)		
Ortaöğretim	19 (29,2)	46 (70,8)	$\chi^2=8,761$	0,033
Üniversite	55 (24,7)	168 (75,3)		
Lisansüstü	12 (25,5)	35 (74,5)		
Eşin eğitim durumu				
İlköğretim	19 (44,2)	24 (55,8)		
Ortaöğretim	19 (23,5)	62 (76,5)	$\chi^2=6,482$	0,090
Üniversite	60 (27,0)	162 (73,0)		
Lisansüstü	11 (27,5)	29 (72,5)		
Çalışma durumu				
Çalışıyor	64 (27,6)	168 (72,4)	$\chi^2=0,122$	0,727
Çalışmıyor	45 (29,2)	109 (70,8)		
Eşin çalışma durumu				
Çalışıyor	104 (29,4)	250 (70,6)	$\chi^2=2,739$	0,098
Çalışmıyor	5 (15,6)	27 (84,4)		
Gelir durumu				
Gelir giderden az	32 (21,6)	116 (78,4)	$\chi^2=5,186$	0,023
Gelir gidere denk/fazla	77 (32,4)	161 (67,6)		
Evlilik yılı				
1-5	42 (24,6)	129 (75,4)		
6-10	29 (29,6)	69 (70,4)	$\chi^2=2,268$	0,322
≥ 11	38 (32,5)	79 (67,5)		

SS: Standart Sapma

YÇUÖ: Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği

CYKÖ-K: Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği Kadın Versiyonu

Tablo 4. Kadınların COVID-19 salgını ile ilgili değişkenlere göre YÇUÖ ve CYKÖ-K puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=386)

	n (%)	YÇUÖ Ort±SS	Test ve p değeri	CYKÖ-K Ort±SS	Test ve p değeri
Siz ya da ailenizden biri COVID-19 oldu mu?					
Evet	6	41,50±3,98	U=635,500	67,96±16,73	U=771,0
Hayır	380	45,56±6,66	p=0,062	76,91±20,94	p=0,173
COVID-19 olan biriyle temasınız oldu mu?					
Evet	98	46,34±6,24	F=1,055	20,76±2,09	F=1,691
Hayır	248	45,22±6,86	p=0,349	20,74±1,31	p=0,186
Bilmiyorum	40	45,20±6,12			
Korona virüs sürecinde cinsel yaşam hakkında herhangi bir yerden bilgi aldınız mı?					
Evet	15	44,00±7,19	U=2411,0	69,77±26,23	U=2332,50
Hayır	371	45,56±6,62	p=0,380	77,06±20,64	p=0,288
Bilgiyi kimden aldınız?					
Doktor	6	42,50±7,99	KW=0,558	63,51±35,29	KW=0,592
Ebe-hemşire	2	43,00±5,65	p=0,753	58,88±18,85	p=0,744
İnternet	7	45,57±7,52		78,25±18,59	
Korona virüsten dolayı cinsel birliktelikte bulunmak istemediğiniz oldu mu?					
Evet	146	44,73±6,67	t=0,712	72,81±21,47	t=1,982
Hayır	240	45,97±6,59	p=0,079	79,18±20,20	p=0,004
Evet, ise eşiniz bu durumu nasıl karşıladı?					
Anlayış gösterdi	127	45,02±6,77	U=892,00	74,13±20,80	U=927,00
Anlayış göstermedi	19	42,10±6,59	p=0,067	64,91±23,12	p=0,104
Korona virüsten dolayı eşinizin sizinle cinsel birliktelikte bulunmak istemediği oldu mu?					
Evet	88	44,90±7,62	t=3,533	75,42±22,13	t=1,509
Hayır	298	45,68±6,32	p=0,388	77,17±20,53	p=0,509
Evet, ise siz bu durumu nasıl karşıladı?					
Anlayış gösterdim	80	45,20±7,52	U=302,500	76,20±21,34	U=298,500
Anlayış göstermedim	8	44,12±8,90	p=0,799	70,69±30,70	p=0,755

SS: Standart Sapma

YÇUÖ: Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği

TARTIŞMA

COVID-19 salgını ilk görüldüğünden itibaren pek çok ülke gibi Türkiye'de de birçok tedbirin alınmasına neden olmuştur. Esnek mesai, evden çalışma (uzaktan çalışma), eğitimin online sürdürülmesi, kafe ve restoranların kapatılması, hafta sonları ve resmi tatillerde sokağa çıkma kısıtlamalarının getirilmesi gibi birçok önlem sayılabilir. Salgın hastalıkların neden olduğu krizler, bireylerde birçok problemlere yol açmaktadır. Bu problemlerden kuşkusuz en çok etkilenen aile yaşantısıdır. COVID-19 salgınının kadınlarda eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesine etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma sonuçları ilgili literatürle tartışılmıştır.

Çalışmamızda kadınların çoğu COVID-19 salgınında eş ilişkilerinin (%73.8) ve cinsel yaşamının (%71.8) olumsuz etkilenmediğini belirtti. Benzer olarak, Li ve ark. (14) COVID-19 pandemisinde kadınların %69'unun eş ilişkilerinin iyi ve her zamanki gibi olduğunu bildirmiştir. Aynı yazarların başka bir çalışmasında da, kadınların, %85'inin eş ilişkilerinin iyi ve her zamanki gibi olduğun-

nu bildirmişlerdir (15). Üç Güneydoğu Asya ülkesinden (Bangladeş, Hindistan ve Nepal) araştırmaya katılan katılımcıların oluşturduğu bir çalışmada da, katılımcıların %55'i COVID-19 sürecinde yaşanan kapanmanın cinsel yaşamlarını olumsuz etkilemediğini bildirmiştir (16). Ying Ko ve ark. (17) tarafından yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılanların çoğu (%84.7), COVID-19 salgını sırasında cinsel yaşam memnuniyetlerinde hiçbir değişiklik olmadığını bildirmişlerdir. Bu bulgular COVID-19 salgınının çiftlerin eş uyumu ve cinsel ilişkileri üzerinde olumsuz etkisinin olmadığını göstermektedir.

Araştırmamızda COVID-19 salgınında eş ilişkileri ve cinsel yaşamının olumsuz etkilenmediğini bildiren kadınların çift uyumu yüksek bulunmuştur. Benzer olarak, Feng ve ark. (27) COVID-19 salgını sırasında iyi aile ilişkilerine sahip katılımcıların daha yüksek kadın erkek yakınlığı bildirdiğini, Kevin ve Risla (28) eş ilişkileri iyi olmayan çiftlerin eş uyumlarının düşük olduğunu bildirmiştir. Mevcut literatür, iyi işlevsel etkileşime sahip çiftlerin bir-

birlerini desteklediğini ve salgın gibi dış stres kaynakları ile başa çıkmada ikili başa çıkma stratejilerini daha iyi kullandığını bildirmektedir (29). Bu bilgiler doğrultusunda eş ilişkisi ve cinsel ilişkisi olumsuz etkilenmeyen çiftlerin, birlikte daha iyi problem çözebildikleri, başa çıkma stratejilerini kullandıklarını söylemek mümkündür.

Araştırmamızda COVID-19 salgınında eş ilişkileri ve cinsel yaşamının olumsuz etkilenmediğini bildiren kadınların cinsel yaşam kalitelerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Feng ve ark. (27)'in yaptığı çalışmada, COVID-19 salgınında iyi aile ilişkilerine sahip katılımcıların neredeyse yarısı (%48.9) cinsel yaşam kalitelerinin her zamanki gibi olduğunu bildirmişlerdir. Panzeri ve ark. (30) COVID-19 salgınında karantinanın kadın ve erkeklerde cinsel istek ve uyarılmada azalmaya neden olduğunu bildirmişlerdir. Aynı çalışmada özellikle kadınların cinsel yaşamlarındaki bu olumsuzlukların stres, mahremiyet eksikliği ve stresten kaynaklandığı belirtilmiştir (30). Bu bulgular, COVID-19 salgınında yaşanan karantina ve devamında görülen stres, anksiyete gibi psikolojik semptomların cinsel yaşam kalitesini de olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

Araştırmamızda, ilköğretim mezunu olan ve geliri giderine denk/fazla olanların COVID-19 salgınında eş ilişkileri ve cinsel yaşamlarının olumsuz etkilenme oranlarının yüksek olduğu, ayrıca eşi ilköğretim mezunu olanların da eş ilişkilerinin olumsuz etkilenme oranları daha yüksek bulundu. Literatürde; COVID-19 pandemisinin partner ilişkileri, cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerindeki etkisini inceleyen, lisans, master ve üzeri mezunlarının çoğunlukta (%52) olduğu bir araştırmada katılımcıların %69'u eş ilişkilerinin iyi ve her zamanki gibi olduğunu bildirmişlerdir (14). Türliuc ve ark. (31) yaptıkları çalışmada COVID-19 salgını sırasında dört aylık karantina sonunda yüksek sosyo ekonomik seviyeye sahip tüm katılımcılar daha düşük evlilik doyumuna sahip olduklarını bildirmişlerdir. Bu bulgular salgın süresince evde karantinanın ve salgının eş ve cinsel ilişkileri eğitim seviyesi düşük ve gelir düzeyi yüksek olanlarda olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Bunların yanı sıra çalışmamızda kadınların eş uyumu ve cinsel yaşamının yaş, eş yaşı, kendisi ve eşinin çalışma durumu, evlilik süresi, COVID-19 öyküsü ve teması, pandemide cinsellik hakkında bilgi alma ve pandemide eşin cinsel ilişkide bulunmak istememesine göre değişmediği belirlendi. Türk toplumu, aile içi ilişkileri önemli bir yerde tutan ve korumaya çalışan bir toplumdur. Ancak yine de aile içi ilişkiler toplumsal farklılıklar gösterebilir. Bu nedenle, bu çalışmadan elde edilen sosyodemografik ve pandemi sürecine ait pek çok değişkenin bireysel olarak farklılaşacağı şeklinde yorumlanabilir ve açıklanabilir.

SONUÇ

Çalışmadan elde ettiğimiz bulgulara göre, COVID-19 salgınında kadınlarda eş ilişkisi ve cinsel yaşamın olumsuz etkilenmediği; eş ilişkisi ve cinsel yaşamının olum-

suz etkilendiğini belirten kadınların eş uyumu ve cinsel yaşam kalitesinin daha düşük olduğu belirlendi. Bununla birlikte ilköğretim mezunlarında ve geliri giderine denk/fazla olanlarda eş ilişkisi ve cinsel yaşam kalitesinin daha düşük olduğu, cinsel birliktelik yaşamak isteyen kadınların, cinsel yaşam kalitelerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, COVID-19 salgınına bağlı yaşanan izolasyon sürecinin kişilerin eşleriyle birlikte daha çok ve kaliteli vakit geçirmesine dolayısıyla cinsel ilişkilerini de daha düzenli yaşamalarına imkan sağladığı düşünülebilir. Bu süreçte eş uyumu ve cinsel yaşamla ilgili olumlu algıları daha da güçlendirici danışmanlık hizmetlerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca konu ile ilgili daha geniş popülasyonlu araştırmaların yapılması da önerilmektedir.

TEŞEKKÜRLER: Yazarlar herhangi bir finansal çıkar ya da çıkar çatışması bildirmemektedir. Finansman kuruluşlarının çalışmanın tasarımında, verilerin toplanmasında ve analizinde, yayınlama kararında veya makalenin hazırlanmasında hiçbir rolü yoktur. Çalışmanın İngilizce özet metni aşamasında değerlendirmesini yapan Cem PEKTAŞ'a teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- 1.)Sakarya E, Dilmaç B. Evli bireylerin evlilik uyum, yaşam memnuniyeti ve yaşam bağlılıkları arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi. 2020; 2: 1-11.
- 2.)Tarhan N. Evlilik psikolojisi öncesi ve sonrasıyla evlilik. Atik Ö, editör. 12. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları; 2012. s.13-47.
- 3.)Chen Z, Tanaka N, Uji M, et al. The role of personalities in the marital adjustment of Japanese couples. Soc Behav Pers. 2007; 35: 561-72.
- 4.)Aras EN. Kadınlarda Evlilik Doyumunun Cinsel Yaşam Kalitesi ve Bilişsel Çarpıtmalar Bağlamında İncelenmesi. T.C. Aydın Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye, 2020.
- 5.)Çolak AM, Cin FM. Kadınların cinsel doyumunun ilişki mutlulukları üzerine etkisi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2019; 18: 745-54.
- 6.)Ünal E, Atik D, Gözüyeşil E. COVID-19 pandemisi ve kadınlar. Haliç Üniv Sağ Bil Der. 2021;4: 1-8.
- 7.)National Health Service. Advice for everyone - Coronavirus (COVID-19)2020. <https://www.nhs.uk/conditions/coronaviruscovid-19/> (Erişim tarihi: 04.05.2021).
- 8.)Jacob L, Smith L, Butler L, et al. Challenges in the practice of sexual medicine in the time of COVID-19 in the United Kingdom. J Sex Med. 2020; 17: 1229-36.
- 9.)Şahin E, Satılmış İG. COVID-19 pandemisinde cinsellik ve cinsel sağlık. Androl Bul. 2020; 22: 249-53.
- 10.) Türkseven A, Söylemez İ, Dursun P. Cinsel işlev bozuklukları ile evlilik uyumu arasındaki ilişki. Kriz Dergisi. 2020; 28: 9-20.
- 11.)Breznsnyak M, Whisman MA. Sexual desire and relationship functioning: The effects of marital satisfaction and power. J Sex Marital Ther. 2004; 30: 199-217.
- 12.)Ojo AAE. Personality traits and sexual satisfaction as determinants of marital satisfaction among couples in Ibadan. African Journals Online. 2017; 15: 8421-41.
- 13.)Rahmani A, Khoei E, Gholi LA. Sexual satisfaction and its relation to marital happiness in Iranians. Iran J Public Health. 2009; 38: 77-82.
- 14.)Li G, Tang D, Song B, et al. Impact of the COVID-19 Pandemic on partner relationships and sexual and reproductive health: cross-

- sectional, online survey study. *J Med Internet Res.* 2020a; 22: e20961.
- 15.)Li W, Li G, Xin C, et al. Challenges in the practice of sexual medicine in the time of COVID-19 in China. *J Sex Med.* 2020b; 17: 1225-1228.
- 16.)Arafat SY, Mohamed AA, Kar SK, et al. Does COVID-19 pandemic affect sexual behaviour? A cross-sectional, cross-national online survey. *Psychiatry Res.* 2020; 289: 113050.
- 17.)Ying Ko N, Hsin Lu W, Lung Chen Y, et al. Changes in sex life among people in Taiwan during the COVID-19 pandemic: The roles of risk perception, general anxiety, and demographic characteristics. *Int J Environ Res Public Health.* 2020; 17: 5822.
- 18.)Sample size for a proportion or descriptive study. <https://www.openepi.com/SampleSize/SSPropor.htm> (Erişim tarihi: 31.05.2020).
- 19.)Öztürk CŞ, Arkar H. Evli çiftlerde evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkiler. *Literatür Sempozyum Dergisi.* 2014, 1: 16-24.
- 20.)Yüksel B, Özgör F. Effect of the COVID-19 Pandemic on female sexual behavior. *Int J Gynaecol Obstet.* 2020; 150: 98-102.
- 21.)Spanier GB. Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *J Marriage Fam.* 1976; 38: 15-28.
- 22.)Busby DM, Christensen C, Crane DR, et al. A revision of the dyadic adjustment scale for use with distressed and non distressed couples, construct hierarchy and multidimensional scales. *J Marital Fam Ther.* 1995; 21: 289-308.
- 23.)Gündoğdu A. Relationship Between Self-Construals and Marital Quality. T.C. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Ankara, Türkiye, 2007.
- 24.)Bayraktaroğlu HT, Çakıcı ET. Psychometric properties of revised form dyadic adjustment scale in a sample from north cyprus. *International Journal of Educational Science.* 2017; 19: 113-9.
- 25.)Symonds T, Boolell M, Quirk F. Development of questionnaire on sexual quality of life in women. *J Sex Marital Ther.* 2005; 31: 385-97.
- 26.)Tuğut N, Gölbaşı Z. Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği - Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Cumhuriyet Tıp Derg.* 2010; 32: 172-80.
- 27.)Feng Y-J, Fan Y-J, Su Z-Z, et al. Correlation of sexual behavior change, family function, and male-female intimacy among adults aged 18-44 years during COVID-19 epidemic. *Sex Med.* 2021; 9: 100301.
- 28.)Kevin J, Risla N. Influence of socioeconomic status and mindset on individual's marital satisfaction during the national lockdown. *Int J Indian Psychol.* 2020; 8: 495-502.
- 29.)Randall AK, Bodenmann G. The role of stress on close relationships and marital satisfaction. *Clin. Psychol Rev.* 2009; 29: 105-15.
- 30.)Panzeri M, Ferrucci R, Cozza A, et al. Changes in sexuality and quality of couple relationship during the Covid-19 lockdown. *Front Psychol.* 2020; 11: 1-8.
- 31.)Turliuc MN, Candel OS. Not all in the same boat socioeconomic differences in marital stress and satisfaction during the Covid-19 Pandemic. *Front Psychol.* 2021; 12:1-11.